

Na S strani skolja, na katerem stoji kapela sv. Pavla stoji ^o sredi strmega hriba dobro ohranjen ~~zidankam~~ zidovi kamnitega stolpa. Stolp zavzema približno kvadraten prostor.

Na S strani proti dolini ima spodaj 2 banjasto obokana podhoda, od katerih je levi napol zasut, deni pa v zgornjem delu še odprt. V E steni desnega oboka je videti pri tleh še 2 napol v zemljo skriti loka. V višini 1.50 m ima večji prednji del podhoda pomaknjeno obe steni za 1.50 cm navzven, tako da nastane pod začetkom banje polica.

Na S strani sta bila podhoda najbrž zaprta s steno, katere sledovi so vidni na desni strani, tako da je bil podhod dostopen le iz nostranjosti stolpa.

Baročne konstrukcije so sezidane iz kamenitih plošč, ki se v 2 lokih ^{navzaj} druga nad drugo.

Okoli stolpa je bilo še obzidje, ki se na E in W strani končuje v skale ter tako varuje dostop na višino.

Stolp sta flankirala na S strani še 2 opornika.

Na N strani banjastih podhodov raste masiv pravega stolpa, tako da je stena z notranjim vhodom v podhodu obdana že s podnožjem stolpa.

N stena stolpa je naslonjena na skalo.

V S steni je razidani razbremenilni lok.

Na N strani je paralelno s steno potekalo v smeri WE stopnišče, navzgor proti glavnemu vhodu, ki je bil v NE oglu stolpa. Po zidavi sklepamo, da je stolp rimski.

Zapiski topografske komisije, rkp. 1948,

Zgodovina : Kakor priča kip Matere božje v velikem oltarju, je stala tu cerkev vsaj že sredi 15. stol., ki sta jo iz 17. in 18. stol. barokizirala. Zadnjo obliko že je dobila l. 1894. V sedanjem stanju ni mogoče dognati, koliko je še srednjeveške osnove, in koliko baročne. Tradicija celo trdi, da je vsa na novo pozidana. *Kazno* je, da je stolp še srednjeveški in verjetno tudi spodanji del prezbiterja in ladje.

Legs : Leži na N koncu vasi ter je obdana z nizkim zidom.

Stilistična označba : Podolžna stavba s 5/8 prezbiterijem, ki je nižji od ladje ter stolpom oglejskega tipa na N strani cerkve. Osnove verjetno še srednjeveške.

Opis : Zunanjščina : Fasada s šilastimi nišami, ob strani okna ima resen portal, letnico 1894, nad njim pa grb v okviru iz 17. stol., ki je razdeljen v 4 polja. Levo zgoraj in desno spodaj je maj, ki drži v šapah gorečo svečo ali sulico. Levo spodaj in desno zgoraj pa je 2 glavi orol s krono. V sredini je manjši ščitek s stolpičem. Vrh grba je krona.

N in S stena ladje ima po 4 okna po 2 in 2 drugo nad drugim. Prezbiterij je 5/8 ter nekoliko nižji od ladje ter ima v S steni 1 šilasto okno s poševnim ostenjem, nad njim pa lunetno okno. Zakristija je prizidana na N strani prezbiterja (verjetno iz konca 18. stol. ter ima ~~na~~ nad portalom zidan grb, baje prinesen od cerkve sv. Pavla nad Vrtovinom. Grb obdaja ornamentika (kristančasta) 17. stol. - na vrhu je škofovska mitra. Razdeljen je v 4 polja. Zgoraj levo in spodaj desno 2 glavi orol s krono in črko na T na *msle*, zgoraj desno in spodaj levo pa je polje predeljeno s 4 pasovi, tako da sta 1 m *spoglobljena*.

Stolp oglejskega tipa, je prizidan ob N steni ladje ter prehaja v vrhu v oktagon. Spodaj ima pristrešem talni zidec ter 3 venčne zidce, od katerih sta spodnja paličasta, tretji pa bogato baročno profiliran. Line so biforne. Streha je pločevinasta in zvončaste oblike.

Notranjščina : Znotraj je podolžna ladja zrcalno svodena ter ima na temenu svoda dvojni pust okvir.

Nad okni so sosvodnice. Vso ladjo opasujejo profiliran venčni zidec.

Polkrožni iz slavlilk izhaja v kor iznad venčnega zidca ladje.

Prezbiterij je dvignjen za 1 stopnico ter banjasto obokan s sosvodnicami, med katerimi so negativno izžlebljene oproge, pod njimi pa prof. venčni zidec.

Oprema : Vel. oltar je lepo delo 2. pol. 18. stol. 2 črna marmornata stena nosita atiko nad razbitim usločnim čelom, vrh katerega sedita 2 angela.

Vrh oltarja in njegovega ušesa so iz l. 1928.

Na zidnih obhodnih lokih sta pobeljena kipa sv. Janeza Krstnika in sv. Pavla - sreda 17. stol.

V tronu je velik lesen kip sedeče Marije z Jezusom in polmesecem pod nogami. Značilno delo stila lomljenih gub srede 15. stol. (ca 1800) - verjetno novo tirolske provincijence. Kip zapira podoba Matere božje, slikana v baročni tradiciji, slikana ca 1800. - Novo polihromiran.

Stranska oltarja ob slavaloku sta iz najnovejšega časa ter posnemata baročni tip s svedrastimi stebri - les.

Sliki srca Jezusovega na evs. (kopija po Battoniju in sv., Pavlu na eps. je napravil Delneri 1928 - sign. levo spodaj).

Moderna prižnica.

Orgelna omara - 19. stol.

Križev pot po Führichu.

Procesionalni križ - 18. stol. 2. pol.

Pod korom visi poznogotski Križani ca 15. stol.

V zakristiji dobra votivna slika svetogorske Marije iz 1. pol. 19. stol.

Procesionalni kri verjetno beneške provenijence z naslonom na bizantinske vzore. Na eni strani Marija z Jezusom, na drugi strani Križani 1. pol. 14. stol.

Na podstrešju kip svetnice iz 2. pol. 17. stol.

Na koru ostanki lesenega oltarja, zlatega oltarja - 17. stol.

Primitivni lesen kip bradatega svetnika (prenesen od sv. Pavla?).

Značilno delo zač. 16. stol. - ca 1530.

Zapiski topografske komisije, rkp. 1948.

Na podstrešju lesen kip, močno črviv, predstavljajoč frontalno stoječega svetnika, spodaj pri nogah poškodovan~~es~~ gube pred trebuhom, odbit nos. Oblečen v rdečo na prsih z gumbi sveto črno prepasano suknjo in pozlačen plašč. Hrbet izdolben. Plašč položen z desne strani pred trebuh in tu v značilnem trikotnem naboru gub oblikovan. Desna roka odbita, z levo drži odprto knjigo. Glava bradata v posameznih pramenih. Lasje dolgi, na vrhu glave še venec lask kakor pri meniški tonzuri. Teme glave ploščato. Obdelava primitivna, sicer pa gotško delo kake srede 15. stol. Visok okr. 80 cm.

Procesijski križ: pozlačen baker, leseno jedro obloženo z vzboklo obdelano kovino. Na eni strani v sredi sedeža M.B. na nizkem tronu, z oblečenim detetom. v dolgo tuniko, ga drži na levi, z desno nekaj drži, po čemer sega dete. Sedi frontalno, obleka ital. - gotško nagubana. Na vseh štirih koncih križi, nato 4 rozete večlistno oblikovani konci pa nosijo na vodoravnem kraki znake evangelistov, sv. Marka in Luka, na navpičnem pa do kolen frontalnega angela, ki drži okrogel predmet v rokah.

Na drugi strani križani v dolgem ortu, nogi druga čez drugo ~~pre~~, križni nimb prsni koš močno poudarjen. Na prečnem tramu doprsna žalujoča figura, verjetno sv. Janez v petlistnem okviru, nasprotna figura je zgubljena, a verjetno M.B.. Na križu rozeta, na koncih navpičnega trama 2 angela, kakor na oni strani. Konci krakov okrašeni s kovineki krogljicami. Str. ploskev križa okrašena z valovnico. Ital. gotika 14. stol.

V vel.oltarju je lesen novo pozlačen in pobarvan kip sedeče M.B. z detetom na levem kolenu. Kroni novi.

Vis. okr. 133 cm. Oblekca Jezusova nova. Marija sedi frontalno na nizkem tronu, z levo podpira dete pri sedežu, v desni ima danes žezlo, Suknja je visoko podpasana, plašč je spet pod vratom, je položen čez koleno, in od kolen doli bogato naguban. Noge Marijine slone na polmesecu v obliki glave, počivajoče na stiliziranih oblakih. Na glavi ima Marija pajčolan, katerega en kos visi v lepem naboru mehkih gub ob levem ušesu, drugi pa je potegnjen preko prsi proti levi. Plašč se na polmesecu zbira v venec naglo lomljenih gub.

Jezus drži z obema rokama pred seboj nek sadež. V drži M. telesa izražena S - črta. Polihromacija nova, neustrezna - za izraz glave naravnost kvarna. Čas, sredi 15.stol. severna gotika.

Lesen križ z dobrim korpusom križanega. Novo pobarvan in pozlačen(prt.) Kraško bradat, obojestransko ob licih šopi las, velika trnjeva krona. Telo precej sumarično obdelano in precej napeto. Prt pa na desnem boku zavozljan, potegnjen med nogi skozi in se je končaval na naši desni s forfotajočim koncem, ki je sedaj odbit. Gube značilne, nagibajo se k paralelnemu tipu. Dober izdelek zač. 16.stol. Les.

S tele, CXIII, 28.7.1948, str. 41' - 43.

Gotški križ, visi pod korom. Roke precej vodoravno razpeti, nogi močno prekriti, prsi manj poudarjen, trebuh precej. Velika, debela trnjeva krona, ustnice malo razprte, lasje padajo navpično navzdol in so na koncih porezani ter na Krist.levi strani tudi. Oči zaprte, brada rahlo dvodelna, rana na prsih globoko spodaj, nos poudarjen. Prt zav zlan na desnem boku, paralelno gre čez ledja, drug konec potegnjen med nogami, kjer je na levi Kristusovi strani vihr hral navzven, pa je ta del zdaj odsekan. Olinata nova polihromacija, spodaj pa menda še ostanek stare. Križ sam je nov. Čas postanka korpusa - ca 1520. Višina je 74 cm. Glava malo na desno in naprej nagnjena.

Cerkev ima zrcalen lesen svod z dvojnimi, dokaj pustim okvirom na sredi. Kna: 2 zgoraj pod sosvodnicami in nad venčnim zidcem, 2 spodaj na severni in južni strani (po 4 na vsaki torei). Kor na 2 visokih stebrih, spodaj križno obokan. Slavolok polkrožen, izhaja kar iznad venčnega zidca ladje. Prez. banja - sto obokan s sosvodnicami, vmes negativne oproge. 5/8 zaključek, venčni zidec.

Ladja dolga 13,90 m, široka ?, prez. ?.

Prez. za eno stopnico dvignjen.

Kelih, sredi 18.stol. zadnji ostanki bandelwerka, začetki rokaillea.

Veliki oltar čedno delo iz 2.pol.18.stol. na vsaki strani po en črn steber, nad razbitim usločenim čelom atika, nad čelom sedita 2 angela. Vrh oltarja in "ušesa" sta iz 1.1928 (M.F.K.); zidana obhodna loka, vrh njiju lesena, pobeljena na kipa sv. Janeza Krst. in sv. Pavla iz srede 17.stol.

Stranski oltarja ob slavoloku sta iz zadnjih let in posnemata baročni tip

s svedrastimi stebri; sta lesena; slike (evang. str.) Srce Jezusovo (po Battiniju) in (epist.) sv. Pavel je napravil 1928 Del Neri; signatura levo spodaj.

Prižnica moderna, orgelska omara 19. stol. Križev pot po Führichu.

Proces. križ iz 2. pol. 18. stol.

Zunanjščina predelana 1894. Fasada je dobila gotске niše in okna ter pust portal z letnico 1894.

Rustika oglov poudarjena. Stolp istega tipa kot na Selih pri Batujah z zvončasto pločevinasto streho; zgoraj oktagon, spodaj kvadrat; prizidan je ladji ob severni steni. Spodnja 2 venčna zidca sta polkrožnega profila, pod linami zidec bogato žlebičastega profila. Line biforne s stebričem. Stolp ima pristrešen cokel.

Zakristija iz konca 18. stol. ima nad portalom vzidan grb, prenešen iz podružne cerkve sv. Pa la nad vrtovinom. Na vrhu je mitra, zgoraj odbita, nato oval grba v baročnem okviru iz 17. stol.

1 in 4 = dvoglavi orel s krono, na sredi prs ima črko F;

2 in 3 = 4 vodoravno razdeljena polja, od zgoraj navzdol: prvo vglobljeno, drugo povišano, 3 vglobljeno, četrto povišano.

portal zakristije je iz konca 18. stol.

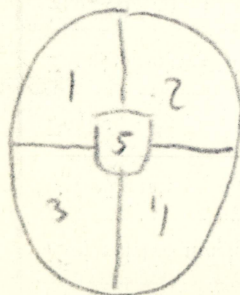
Cerkvena ladja ima preprost podstrešni zidec. Prezbitarij 5/8 zaključen, brez venca in cokla, malo nižji od ladje. V južni steni eno šilasto okno brez krogovičja s poševnim ostenjem; pod fabijonom 1 lunetno baročno okno. Prezbitarij in ladja povišana.

Grb nad cerkvenim portalom: enak okvir kot na prejnjem pri zakristiji, 17. stol. na vrhu grba krona.

1 in 4 = znaj z 2 repoma, vzpenja se, v šapah goreča sveča ali sulica.

2 in 3 = dvoglavi orel s krono

5 = kaj bi to bilo?

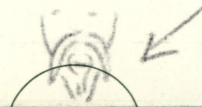
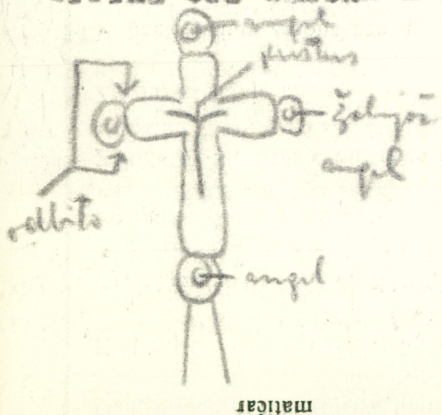

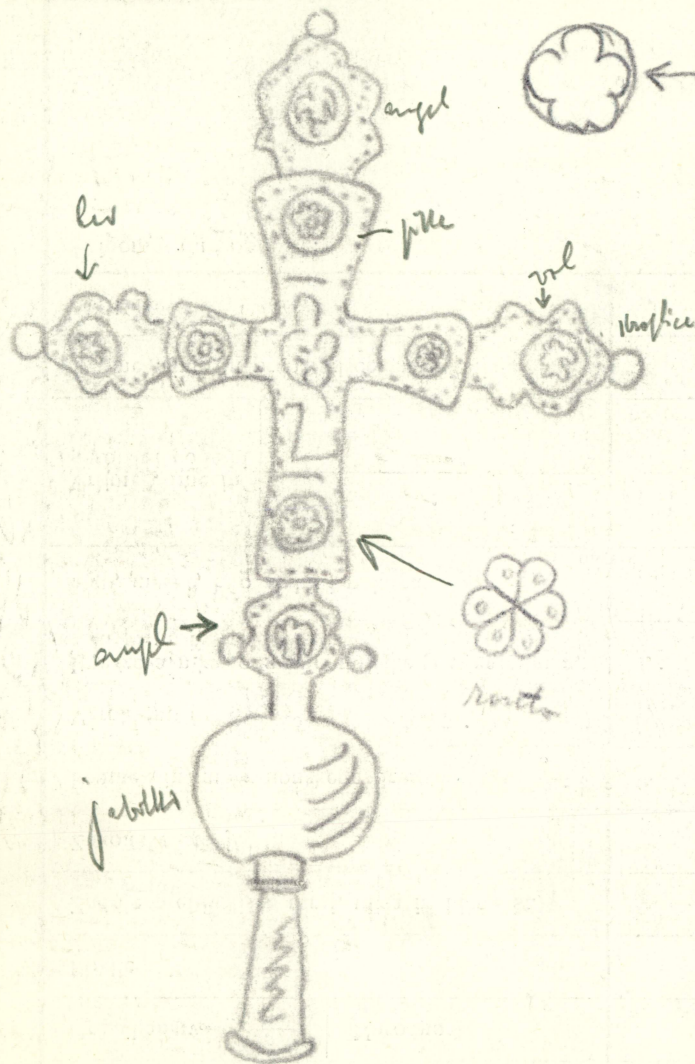
Na koru in na podstrešju ostanki oltarja iz 17.stol. Prav tako je na podstrešju kip svetnik/ice iz 2.pol.17.stol. in poznogotski/a kip sv.Pavla. Poznogotski kip sv.Pavla - višina = 85 cm. Zelo rustikalno delo, les, zadaaj malo izdolben. Kar kubističnih form, po svoje analogen sv.Andreju v Svinem. Čokat. Glava grobo modelirana, koničasta, drobno kodrasta brada in lasje, ki malo upognjeno togo padajo na ramena, na vrhu pa tvorijo še kot nekakšno tonzuro ali kapo. Nos odbit, usta navzdol zavita. Ogrenjen je v plašč, ki se mu tesno prilaga ter mu v ušesu ovija desnico, nato pa poteka vodoravno v loku čez trebuh ter izgine pod draperijo ob levi roki; čez trebuh tvori niz paralelnih gub; pod koleni ravno odrezano poteka čez noge. Ob levici, ki drži pred prsmi debelo knjigo, se nabira v krogu v ušesastem motivu ter se spet pada navzdol. Spodaj ima suknjo, ki mu od pasu pada v paralelnih navpičnih gubah na prsah pa je speta z gumbi. Spodaj je podstavek odbit, le del desne noge še ohranjen. Desnica in nos manjkata. Zelo črviv, polihromiran, ostanki stare barve: zlat plašč, vinsko rdeča suknja, črna knjiga, karnat najbrž bil precej temen, plašč modra podloga. Dragocen primer poljudne smeri iz ca.1530. Kolena silijo izpod draperije. Prepasan je z ozkim pasom.

V tronu velikega oltarja je kip ali relief Marije z Detetom, ki pa ga nismo mogli videti. Pred njim slika, pl.olje, ki je slabše kvalitete iz časa ca.1800, pa v baročni tradiciji. V zakristiji dobra votivna kopija svetogorske Marije s pogledom na Sveto goro spodaj in Urško. Čas 1.pol.19.stol.

Procesionalni križ: v = 41 cm (do jabolka), 65 cm (do konca tulca); širina čez ramena = 33 cm.

Stran s Kristusom: Kristusova figura: precej dvignjeni roki; desna noga v kolenu malo upognjena na desno, leva iztegnjena; stoji na subpedaneu in vse kaže, da nogi nista prekrižani, ampak da sta stopali obrnjeni v levo in desno. Ta motiv ni jasan. Prt ovija ledja v ostro lomljenih gubah spredaj, na njegovi levi valovi konec navzdol. Rebra so izrazito paralelno poudarjena. Dlani skrženi v pesti, glava prav malo nagnjena na desno, brki z brado kot okvir oklepajo usta, brada zelo koničasta, razdeljena. Na glavi trnjeva

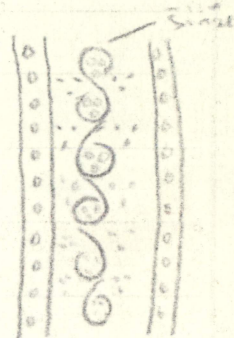

krona, lasje padajo na rame; križni nimb. Angel v medaljonu ima helenistično kordaste lase - to ni angel, ampak Janez Ev. - drži v levici pred pasom knjigo, z desnico si podpira glavo; viden do pasu. Marija na desni manjka, ker tu odbita pločevina, videti le leseno jedro pod njo. Na vrhu in spodaj po en angel s helen. lasmi. Vzorec na straneh križa je takle:

Pločevina je bakrena in pozlačena.

Vsekakor bizantinski vzor, beneški import iz konca 13. ali 1. pol. 14. stoletja.

Na nasprotni strani je na križu sedeča Marija z Detetom, tip Hodegetrije. nate ji serga z desnico k prsni ali peplumu; oblečeno je, levico drži pred prsi (ali ima kaj v njej ali blagoslovlja?) Tip vseskozi bizantinski, prav tako oba angela in simbol sv. Luka. Angela držita v rokah neke pasodise, orel ima knjigo, vol rotulus.

Cervo, Zap XII.str.2-9, 17.7.1948.